

અક્કલનો અથમીર

૧૨૩૩૦

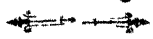
અક્કલનો અથમીર

અથવા

ગામડીઓ ગમાર

(હાસ્યરસથી ભરપુર વાર્તા.)

લેખક:—

સ્વ૦ મણિલાલ એન બોડાવાળા.

પ્રકાશક,

“ગુજરાતી” સાહિત્ય મંદિર.

જેડીશનદાસ ત્રિભુવનદાસ પટેલ.

સલાબતપુરા-મુરબા

(સર્વ હક પ્રકાશકને સ્વાધિન છે.)

અ વૃત્તિ ર અ ૧૯૨૪ પ્રત ૨૦૦૦

કૌંમત ચાર આના.

VISIT...

LANZAROTE
Caliente.COM

તદન સસ્તાં સાહિત્યો ! ! !

આટલી બધી સસ્તી કિંમતમાં આવાં પુસ્તકો મળવાં મુશ્કેલ છે. માટે નીચેનાં બે પુસ્તકો આજેજ મંગાવી લેા.

પોતાની માતૃભૂમિના દુઃખ નિવારણ માટેની ધમધમતી જાગૃતિ બાવનાથી અસંલગ્ન કરેલા સહન કરી, જંગમે જંગલ ભટકી, છેવટે માલ-મિલકત પણ પોતાના બાવી બાળ રાજ અજીતસિંહના સંગ-સાથાર્યે કના કરી મરૂભૂમિને સ્વતંત્ર કરનાર,

“ વીર-દુર્ગાદાસ. ” ૧૧૩૩૦

પોતાના મિત્રની ધર્મપત્નિ તેજબા તેમજ ચૌરંગજીમની બેગમ મુલનારની પ્રેમપાસમાં સપડાતાં પોતાના ધર્મને ખાતર જલમાં મરણ ભેટ સ્વીકારવા પણ કદી બદલ થનાર એ વીરની કથા વાંચી એમની સત્યાગ્રહતા માટે આપના હૃદયમાં અદ્ભુત પ્રેમ-શૌર્યના ઓષ સ્ફુરશે.

છ આનાની દીકરી બીડા.

માતૃભૂમિના દુઃખ નિવારણ માટે બલિદાનોની ઉન્નત, ભાવનાઓથી ભરપૂર.

“ વીર-કથા. ”

જોઈએ, સૂફર પ્રતાપ, પૃથુરાજ અને શિવાજીના વખતમાં પોતાના દેશને માટે મરી શીટનાર કેટલાક વીરો અને વીરાંગનાઓની કથાઓની નીની કથા ઓજસ્વીની ભાષામાં આપવામાં આવી છે જે રમ્યા-તમારાં રોમેરોમ ખડાં યદ્દ હૃદય શૌર્યથી ઝડુમી ઉઠશે ! વાંચી

છ આનાની દીકરી બીડા.

વેપારીઓને ભરપૂર કમીશન. એક વખત પધારી ખાત્રી કરો.

“ગુજરાતી” સાહિત્ય મંદિર.

લીમલાચોક-મુસ્ત.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૧૩૩૦ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ઝાઝાઝાઝા ઝાઝાઝા

વિષય ઝાઝાઝા

શ્રી ૧૮.

શ્રી ગણેશાયનમઃ

અક્કલનો ઓથમીર

અથવા

ગામડીયા ગમાર.

ભાગ ૧ લો.

પ્રકરણ ૧ લું.

બાહ ! અમે તો જરૂર મમ્મક જઈશું ?

બહરની પાસે બારડોલી તાલુકાના મોતા ગામના, ધનાબાહ
કરિનિ એક કણુથી રહેતો હતો. ગામના સૌ ભેડ તેને ધનાપટેલ
કહી બોલાવતા. ધનાપટેલ ઉમરે ત્રીસ વર્ષના, બાંધી દડીના શરીર
વાળા એક કઠાવર જુવાન હતા. સંતતીમાં આપણા ધનાબાહને એક
પુત્ર અને એક પુત્રી હતાં. પુત્રને સૌ કોણ દીઆળના નામથી બોલા-
વતા, અને પુત્રીને અરખીના નામથી બોલાવતા દીઆળની ઉમર
સાતથી આઠ વર્ષની હતી, અને અરખી ચાર વર્ષની હતી. બન્ને
બાળકોની માતાનું નામ જમના હતું. જેને ગામલોક તરફથી પટલજી
નો ખેતાન આપવામાં આવ્યો હતો, જેથી ગામના નાના મોટા સૌ

તેને પટલજી કહીનેજ બોલાવતા. જમના પટલજીની ઉમ્મર સતા-
વીશથી અઠ્ઠાવીશ વર્ષની હતી. શરીર જરા સ્થામ, પણ મહેરો
દેખાડવો હતો. વળી ગામડીયો સંસાર મગડાવવાની બુદ્ધિ સારી
હતી. જ્યો તેઓ આખા ગામમાં પંકાઇ રહ્યાં હતાં. ધનાપટલ
આપુઠો ધંધો ધમધોકાર ચલાવી રહ્યા હતા. તેમ તે ચલાવવા તેઓની
પાસે સાધન પણ પુરતું હતું. ધનાભાઇ પાસે પોણેસોથી સો વીંધા
સુધી બાપોતી જમીન. ચાર જોડ સારા મજબુત બળદો અને બાંયો
બેસેનો સારો જથ્થો હતો. તેમજ નોકર ચાકર વીઝેરેનો પણ સારો
જોગ હતો.

આપણા ધનાભાઇ ગામડીયા ગામના પ્રમાણમાં બહુ સારી
સ્થિતિવાળા તરીકે મોટા ગામમાં પંકાઇ રહ્યા હતા. ફક્ત અફસોસ
અને ગમગીનીની વાત તો એજ છે કે બિચારાને બુદ્ધિ સાથે બારમા
ચંદ્રમાનો જોગ હતો. પોતે બુદ્ધિમાં બુડચલ, દેખાવે બાહુક જેવા
બીહામણા, લયરપયર ? મમારેનો પહેલો નંબર ધરાવતા. તેઓએ
તેમની આ ત્રીશ વર્ષની જીંદગીમાં મુસાફરી કરી હશે ? તો ફક્ત
મોતાથી બારડોલી સુધીજ ? તે પણ વળી કહી કેાઇ કાર્યનો પ્રસંગ
આવે તો વર્ષ બે વર્ષે એકાદ વખત આપણા ધનાભાઇ બારડોલી જવ
ત્યાંથી પણ ભડકી ? ભડકી ? અડધા થઇ વીણે મોઢે ઘેર આવે, અને
જમના પટલજી પાસે આંસુ લુછાવે. આટલી બધી બુદ્ધિની બીજીકારી
છે છતાં ધન્યવાદ તો આપણા ધનાભાઇને એજ આપવાનો છે કે
સેતે છદ ? જહ ? અને આપમત કરવાના કામમાં એક એકઠો
કહેવરાવી રહ્યા છે.

આ બુડચલ ? બળુચકના હાથમાં જો સંસારની લગામ આપી
હોત તો ધનાભાઇએ ક્યારનુંએ ધનાએનમાં, બનારી દીકું હોત. પરંતુ

દેવયોગે, પૂર્વના સંયોગે પટલજી સારા મળ્યા હતા એટલે ધનાભાઈની ધમાલ ધમધોકાર ચાલી રહી હતી.

જમના પટલજી સ્વભાવે શાન્ત, વિવેકી, અને વિચારશીલ, મત-જન્ય જેટલા બુદ્ધિધણી અને ખેતીવાડીના કાર્યમાં કુશળ હતા. એટલે ધનાભાઈનું ગાલું ધમધમાટ ચાલી રહ્યું હતું.

દીઆળ નિશાળે બહુવા જતો અને અરખી માતાની મીઠી નજરે જોઈ એમવા-કૂદવાનો ધંધો કરતી,

એ પ્રમાણે આપણા ધનાભાઈનું નાનકડું કુટુંબ મોતા મામમા મૌન કરી રહ્યું છે. એવામાં અચાનક ભાગ્ય દેવી આડી ઉતરી મિચારી જમના પટલજીનો નુખ નુયે વિપદ વાહનમાં સપડાયો.

એક દીવસ રાત્રે સાડા નવેકને સુમારે આપણા ધનાભાઈ પર-સાળમા ચોરા ઉપર દાણેલા ઢાલીઆપર બેઠા બેઠા મોટો રજુસીંગડા નેવડો ખીડો મોઢામાં ઘાલી ધુમાડાના જોરેજોર ઉડાવી રહ્યા છે. બાણુમાં ખીજ ઢાલીયાપર બેઠા બેઠા જમના પટલજી તપખીરના સમડકા તાણી રહ્યા છે. દીઆળ અને અરખી માતાની ગોઠમાં ભરાય ઘસઘસાટ ઉઘી રહ્યા છે, પટેલે ખીડો મોઢામાંથી કાઢી હાથમાં ઉભો છાલી ટોકારો કર્યો ?

પટેલો—હં ! મકુ હાંભરો કે ?

પટલજી—હં ! અં ! એવં ! તીઆરે કંઈ બેરા ? બેરા છીએ હું !

પટેલ—એમ છે ! તીઆરે જો હાંભર ! હં ! તો અવે મમ્મન જવાનો ? હું છમજી.

પટલજી—હેં ? હું કયું ! મુમ્મન ? જવા દો ! જવા દો ! જાના-જાના એ મુમ્મન ? કુમ્મનમાં આપડે હાર ! હું કામ છે ! એ જઈના ?

મુમ્મઝના વેહની-તમને કા ખમર છે ? છતો હારે બનમેજનું આલે
તીને મુમ્મઝ ! બીજને તો હારી મુછીબત ?

પટેલ—મુછીબત વરી હાની ? આપડો જોપારીઓ તંમ છેની ?
જેં કમથ ?

પટેલજી—તે જોપારની વહમેજ મને વાત કરી ' કે કાકીજી !
જમર હાર મુમ્મઝ ! હાર કંમની હાર ! જોજી ! જોજી ! ને મંદુગાર,
હાર નાહી ! નાહી ! મોચરીઓમાં રેવાનું ! રાંધણી પણ તૈજ ! ને
નાવણી પણ તૈજ ને હાર ! હવાનું પણ તૈજ ! હારે અકરન ? ને
મુમરઝ જવાય ! મુનું એ મુમ્મઝ ! આપડે નામ જલ્લે 'ય' ! વરી
તમને ખમર છે ? હાર ! મુમ્મઝ મામમા વાડાનું તો નામજ નીમલે '
ને કુવો તો ક્યો કોઠ ધરમહરા ! ધરમહરામા ઓય તીયાને બાકી
તો જંબામાંથી હુચક ! હુચક ! કલાકખલ પાણી આલે ! તીમાંથી
હાલે બરી લેવાનું ! એ હારી મુછીબત ની ? તીઆરે હું ?

પટેલ—જા ! જા ! હારી માંડી ! એવું તે હોય ! મુમ્મઝ
જેતો બહ મુમ્મઝ છે ? લેલા માસ્તરને તૈ આજેજ મેં નૂજપેપર
હામરે ! બહ મુમ્મઝ જેવું નથી. તેની હામની જાંદગી રહ છે ? છું,
કમથ ? આપડે પણ હારે નીજય કમર કે બહ મુમ્મઝ તો જલુંજ ?

પટેલજી—નીજય તો કમર ? પણ એ ખેલ જોડો ! આપણને
પસંદ નથી. હાર ! જેકતો તમારો કમાવ ઓલીગો ? વરી કોઠ
હોવલ ! મોતા મામના પાદર બાર નીકરેલા નહ ! ને આમ ઉસજો
નસ ! ને લસ ! મુમ્મઝ જવા તીઆર થાઓ ! એ હારે ગમાર
જેવું નહતો જીવું હું !

પટેલ—હાહરી ? તુંતો બક ડાઘ થેજ ગઇને હું ? હારી હ મમ્મઇ જવા નીકયરો ? તીઆરે કેતી છે ? મમાર જેવું ? હારીને વીઆણુ જવું ઓય તો ઝટ ચાલવા માંડે ? આ ખરો ઇન્જીય ? આ હાબરવું ઓયતો હાંબરી લે ? આપડે તો બહાર મમ્મઇ જઈહું ? છું હમજી ?

એ પ્રમાણે ટપોટપી આપણા મનાભાનની પરજાગમાં ચાલી રહી છે. એવામાં અચાનક આરાણું ખખડ્યું અને એક આલીશ વર્ષનો જીવાન. કેમ ? પટેલકાકા ? કરતો અંદર ધુમ્મો.

આવરે પોયો ? મોરીયા અતીયારે કયાથી જૂથો પડડો ?

મોરીયા—અરે ! તહીરે પટેલકાકા ? એતો જગા જતીઆ દુખરાંતે ને ગએલો ? પાંચા ફરતા તમાની પરજાગમાં દીવો બરતો જોયો ? હાર વીચાર કરતો કે યાલો જરા પટેલકાકાને હલામ ભરી આવીએ ?

પટેલ—મારો હા...રો ? પાકો લગતાદ ? અગ ટાંકણુઝર આવી પોંકયો ! દીક ? તઇજે હાબર પોયો મોરીઆ ? આવે તો તારા પટેલ કાકા મમ્મઇ જવાના ? છું હમજે ?

મોરીઆ—જઓ ? જઓ ? પટેલકાકા ? ગરીમ માણુજની મહકરી હું કરતા ઓહો ? તમારે વરી હું દુઃખ છે ? કે મમ્મઇ જઓ ?

પટેલ—હત ! હજરા ! ગધેડા ! હારા જીતે દુખ ઓય ? તેજ મમ્મઇ જતા ઓહો—કેમ ? હજરા ! અમ્મમમમમ ! હારો ? મમ્મમ ! તારાલ ! અનુભાગ બધે ફરી આઈવા પાણુ હારો લીયેલ લીયેજ ? જો હાંમર

આઉં તને છેલ્લાજ સખ્દો કહું છું ! બહુ આપડે તો અંધ જરૂર મમ્મઇ જવાના? છુંછમજો?

મોરીઓ—તમે કીયું તે અકકરે અકકરે છમજો! પણ એ કાઠા આ કાઠી કેમ આમ ઉદાઝ થઇને બેઠા છે ?

પટેલ—એ હારી મમ્મઇનીજ મોકલ્યુ તો ! એ કે નથી જવું ને મારે બહુ જવું !! છુંછમજો ?

પટેલજી—તમારે તો બહુ જવું ? છે કાંઇ બીજી કીકર ! ઉઠ-આરીની જાત ની મલે ને બિહારા મમ્મઇ જવા નીકળરા છે ?

છમજવ ? છમજવ ? હારા ? મોરીયા ? તારા કાકાને ! મુમ્મઇ જવા મોટા ગામમાં મમાર જેવા ક્યાંએ ગોથા ખાઇ જહે ?

મોરીઓ—હાંબર કે કાકા ? આ કાકી હું કેતી છે ! મમાર જેવા. તે હારી વાતે હાચી ! એવા મોટા ગામમાં તમને અકરામજી થીઆ વગર તો રેજ નહિ ?

પટેલ—હવે હરામખોર ? હારા મુરખ કેધેના ? હહરા ? તું પણ બહરા કે તે હાચુ માનતો છે ? આડ દાડા જેવા જીએ તેમાં હું અક-રામજી થવાની ઉતી. હાર ! જરા ફરી આવીહું ? હેલ ફરી આવીહું ?

મોરીઓ—હેલ તો ખરી ! પણ એ હારો જરા વેહ વહમેઠ તો ખરો ? તમે મોટા ગામ મુકી બાર ની નીકરેલા ને એકદમ ઉચાં મચ ? ને જૂહટેકને મમ્મઇ જવા નીકરી પડો ? તે હાર વખતે મડકી ? બડકી જઓ તીઆરે હું વેહ થાય. ? કેમ કાકી બોલેલા વહ ? જરા ટાપછી પૂરો. ?

પટેલજી—હોવે ? જેની મોરીયા આવી ગાડી ઘેલી વાતો કરે છે ? અ બિહારા મુમ્મઇના છપાટામાં ઉડી જાય કે નહિ ? કે ? જેવો ? મોરીયા ઉડી જાય કે નહિ ?

મોરીયા—અરે બહુ તોળા કરો કાઠી? એમના તે તેં હું બાર કાઠડા? એ હાર? મમ્મમ જવું તે રમત બમત છે હું? નરિ બાધ ની? આપડી ધાનતો કંઈ બેછતી નથી? એ... હમજે? પટેલ કાકા હમજી જાઓ?—મુમ્મમ જવાનું રેવા દો? ચાલો મારી હાથે કાથે ધુરત? જુઓ તો ખરા છેલ?

પટેલ—અરે ચલરે? અજમભાઈ? તારા ધુરતની એછી! તેછી! છાતવાર? છું હમજે?

બહુ અમે તો જરૂર મમ્મમ જઈહું.

આપણા ધનાભાઈના છેલ્લા કઠાકાની સાથે બિચારો મોરીયા હળમતો ચુપાચુપ પસાર થઈ ગયો. જમના પટલણ પણ ધબોધબ બારણા ઢાંઢી, દીવો ધખાએનમા: કરી ઢાલીયા ઉપર મૂંજે મોઢે સુઈ મથા. તેઓ પોતે પણ ગુસ્સામાંને ગુસ્સામાં નિદ્રા દેવીને આધિન થયા.

પ્રકરણ ૨ જી.

હાબાહ! માછતરે હાએલ હાબાહ!

પ્રિય વાંચક, થયું બીજા દીવસનું પ્રભાત, અને આવી બિચારી જમના પટલણની કમબખ્તી આપણી જમના પટલણ દાતણ આદી સ્નાન સંધ્યા કરી, ઢોરો વીંચેરેની બ્યવરથાથી પરવાર્યા, ત્યારે આસરે આઢેકને સુમારે આપણા ધનાભાઈ આગસ મરડી પથારીમાં બેઠા થયા ત્યાંપણ પાત્રાનો ટોપલો ખોળામાં લઈ, ખાસ્સો મજાનો આંગળ આઢેક

જાણે અને એક ઈચ જાહે બનાવ્યો ઉપર દેવતાનો અંધારો મુઠી
મળાગાવ્યો ધુમ્મસાના ગોરા ઉડાવતા ધનાભાઈ પાદરે જવા ઉપડ્યા.

અહિં જમના પલટણે દાતણ વીગેરેની સવડ કરી એડલામાં તો
પટેલ આવી પહોંચ્યા દાતણ મોઢામાં નાખી મોડું ઝોડું ચાવી ભે
લસરકા આમ? બે લસરકા તેમ લાગાવી લઇ દાણો કરી ફેફા મળી
મોડું ઘોઘ ખોલી ઉઠ્યા!

ધનાભાઈ-કેમરે! પટેલણુ! પછી મમ્મમ્મનો વિચાર કરો?

પટેલણુ બહાર મુમ્મમ્મ? ને મયો તમારો વિચાર હારા તમે
તો દાડે દાડે છોક ગાંઠા ચતા જતા છોઓ? તો છું નીતો! બેઠોની
જાનામાના! નીતો હાર કંઈનું કંઈ થઇ બેઠો?

ધનાભાઈ-હારી ફાટી કે હું? હહરી! તું હું કેતી છે? અ
મજ જવાના! અમેતો આજે જાંજેજ મમ્મમ્મ જવાના! હું જમણ?

પટેલણુ-હું? હું ક્યું? આજે જાંજે!

ધનાભાઈ-? હોયે: આજે જાંજે! છે કંઈ જવાલ? ખોલી
કે જોડે? તું હું કેવા માગતી છે?

પટેલણુ-હારા તમે તે કંઈ ચકરોર જેવા છોઓ કે હું? જડલા
જેવા? હારા કંઈ જમણે નમ્મને માથા હુ ફેડાવીઆ કરતાં છોઓ!

ધનાભાઈ-એ હહરી! જમજની પૂછડી! છીધો જવાળ નીઆલે!
ને હારી બકબક હું કરતી છે! બજ અવે ખલાજ! હું જમણ! આજ
જાજના જયા વીના ફાણ હારો રીએ છે! ખોલ હું કેતી છે?

પટેલણુ-ચાકી બાપ હું તો તમારાથી! હવે તો બે હાથ જોડી
કેમ હું ને જમણે! માથાની ફેડાવીઆ કરે! હ તમારે પડે પડું.

ધનાભાઈ-તો હારી ઉઠા કમ હેમ! તું હહરી મારે પડે
અડે! તો હ આખોને આખો તારે માથે પડું એમ હું! હું જમણ!

પટલણુ-કયાર તમારું ! રોચક જોવા ?

ધનાભાઈ-હહરી ! કીયાર કયારની છતાવીઆ કરે તે તાસ માપતું ખાધુ છે હું ? તે હહરો મારી પાછે કંઈ ખાંમતો ખાંમતો છે હું ? હારો—અમણેલી ઝાંઘીને અશરીજ લાખા ?

આ પ્રમણે પ્રભાતના પહોરમાં આપણા ધનાભાઈને ખુમો પાડતા સાંભળી તેઓના કેશવભાઈ આવી પહોંચ્યાં પટલણુ ત્યાંથી ખસી રાંધણી તરફ ગયાં. ધનાભાઈએ કેશવભાઈને આવકાર કરી બેસાડ્યાં.

કેશવભાઈ કેણુ છે ? તે આપણે અત્રે ખુલાસો કરવો જોઈએ. કેશવભાઈ ધનાભાઈના સગાભાઈ થાએ છે પરશોતમ પટેલે પોતાના મૃત્યું વખતે બન્ને છોકરાઓના હીરસા જુદા કરી આપ્યા હતા જેથી તેઓના યરણુ બાદ કેશવભાઈ અને ધનાભાઈ પોત પોતાના કુટુંબોના જુદોજ પહેવાર ચલાવતા આપણા કેશવભાઈએ બેસતાની સાથેજ રોજનું સવાલ ક્યો ?

કેશવભાઈ-કેનરે ? અમલા ધનીયા ? કીઆર કીઆરનો હું બખાન લાખ્યા કરતો છે ?

ધનાભાઈ-કમ નહરે કેશવભાઈ ! એતો હાર અમજતુ છેજ ? મેં હારાએ આજે જાંજે મમ્મજ જવાનો વીચાર કયારો ! ધરમાંથી હારી ના કેતી છે ? આપણો સવભાવ જરા ગરમ ! અતે તાજિજ રીએલો ! એટલે હારી તકરાર થઈ ગઈ ? છું હમજ ?

કેશવભાઈ—ઓય-તારી હાયને.....ઉં મારો હ-હ-રો...તું તે કંઈ કંઈ મનધુબા ઉડાવતો દેહું નેહું ? હારો ગમાર ! તારે ત્રરી તે હું કામ છે હહરા જધેડા ?

ધનાભાઈ—અરે હેલ કરવા જતોછેમ? હેલ કરવા! હું હમળાં કેળવભાઈ એ તો હારી છેવ નાગને માથે ખીલી ડોકમ મઠ ! ધનાભાઈ આજે છાંને મમ્મમ જવાના, હું હમળ.

કેશવભાઈ—કપાળ હકરા તાર હારા એમ કંચ મૂચને ભૂચ તે વરી મુમ્મમ જવાણું એહો કે આપડા ગોપારને કાગર લાખ પછી જ નીતો એવડા મોટા ગામમાં કંઈ આચડહે હકરા બેઠની છાનો માનો ? બે દીવછ રેમને ગીયા.

ધનાભાઈ—છીર પટ્ટી મરાં જાઓ તો હું થયું અવે આ ધનાભાઈ જાન દેરવે ! અરે હું વાત કરો છો હાર પરથમીમાં છેકજ અંધાર વરી ગીયું કે હું ! અજુ જાણતાની એવ કે ધનાભાઈ તો ધારહે તેજ કરહે, હું હમળ.

કેશવભાઈ—હમળ મારા દાદા હંધુએ હમળ હારો જડહા જેવો નાલ્લા પોચાની પેટે જકક લે છે ! તે છોડતોજ નથી. હારા ખુબ માદ રાખજે કે હેલા જકી પાડા જેવી ગત થવાની.

ધનાભાઈ—જે મહવરે ધારી એહો તે થહે ? બી ગીયા હું ? કેળવભાઈ ? એતો માથા મુકવાના કામ છે, છીર જાય કે લાપછી ખાય.

કેશવભાઈ—કટોલા ખાય તીઆરે ! હારા ! વરી હંધુ કરે તો હંધુજ થાય.

એ પ્રમાણે જન્ને ભાઈઓની તડાતડી ચાલી રહી છે એવામાં રાંધણીમાં હુસેલા પટલણ હાથમાં ચાના બે કપ લઈ બહાર આવ્યા. જન્ને ભાઈઓ પાસે એક એક ગોડની દુર ખસી ઉભા રહ્યાં કેલવ-ભાઈએ કપમાંથી થોડી ચા રકાબીમાં કાઢી ઠંડી થવા સુકી સવાલ કર્યો.

કેશવભાઈ—જમના ? આ હારો ? ધનો વરો હું કેતો છું
હરો આજે હાંજો મમ્મદ જવા વિચાર કરેને હું ?

પરલાણ—ઓવે ? મોટાભાઈ જીવોને ? કાલ ઝાંજ ઝાંજના
એમજ માથા ફેરાવીયા કરતા છે ? કંતો હારી હમજવી હમજવીને
ચાકી એમની ધીયાનમાંજ ની કવરતુ ! હ હારી કેતી છેમ જે તમે
જોપારમાયને કામર લખો ? પછી જાઓ તો તે તમને જામે લેવા
આવે. નીતો એવડા મોટાં ગામમાં હમને હું હમજ પડે ? કાં ?
નેહ ? મોટા ભાઈ ! હું હમજ પડે ?

કેશવભાઈ—કપાર હરારનું ! હારો અણુચક જેવો તો છે !
હારો જડહા જેવો હમજે નમને હમ્મ મારવા જતો છે ! હારો
હમજ ? આ બધા કેતા છે તે તારા મનને વાજ કાપતાં છે હું ?

ધનાભાઈ—હંધાએ વાજ કાપો કે જીવવાર હારો ? બંને તો
વાલ વાડો ! તેની જાયે મારે છું જાંબ ! બજ બંદા તો આજે
જાંજેજ હિપડી જવાના ! છું હમજ !

આ પ્રમાણે ધનાભાઈની ધમાલ ચાલી રહી છે એટલામાં નિશા
જના માસ્તર જેઓને ત્યાં આપણા ધનાભાઈએ ન્યુસપેપર સાંભળ્યું
છે. તેજ માસ્તર નરભેરામ ત્યાં આવી પહોંચ્યા. આપણા માસ્તર
નરભેરામ જરા ભણેલા તેમજ દેશ પરદેશની મુસાફરી કરેલી એટલે
હુંશીયાર અને પટાયાજ તરીકે પંકાતા. વળી આંટી ચુંટીની બાજ
તોમાં દરેકને તોડ પીંખી આપતા એટલે ગામના સૌ લોકને તે બહાલા
અને ખ્યારા ખ્યારા થઈ પડ્યા હતા. આપણા માસ્તર નરભેરામ ઘરમાં
ઘૂસ્યા કે બન્ને ભાઈઓ બોલીકહ્યા. આવો માહતરજાહેજ ! પધારો

બેહો ! બેહો ! કહી કેશવભાઈએ તકીયો ગોઠવી આપ્યો. માસ્તર સાહેબ તકીયે ખીરાજમાન થયા કે જમના પટલણે ચાનો કપ લાવી ગોઠવી દીધો.

ત્રિમ વાંચક હવે તો આપણા ધનાભાઈના ઘરમાં એક નાનકડી મીઠાશ જેવો દેખાવ થઈ રહ્યો. ત્રણે જણા ચાની રકાખીઓ હાથમાં લઈ સુસવાડા અને ટુંકાડા સાથે ગટકાવવા મંડ્યા.

જમના પટલણે સુડી અને સોપારી લાવી હાજર કર્યા. કેશવભાઈ સોપારીનો ચુરો કરી સર્વ ભાઈઓને વહેંચવા મંડ્યા. ધનાભાઈએ પણ વહેંચા વહેંચા પરવારી જઈ એક ખાસો મજાનો મોટો ખીંડો વાળી વિવેક કર્યો.

ધનાભાઈ--હો, માસ્તર જાએય ? ખીંડી તારો !

માસ્તર--ઓ આપરે...આવડી મોટી ખીંડી ! તોખા ! તોખા ! આપણાથી તો નહિ પીવાય.

(વચમાંજ કેશવભાઈ ચીડાઈ બોલી ઉઠ્યા.)

કેશવભાઈ--હત ? જહરા ગમાર ? હાતા ગધેડા ! માસ્તર તે વરી એવડી મોટી ખીંડી તારી હકે કે ? હમને તો બજા આમ કેસી નાસ્લી હરખી ! લવંગીઆ ખીંડી જોઈએ ! લાવ ! લાવ ! હારા ! હાં વારી આપતો છેમ ?

માસ્તર--તો શું ચાર ? કેશવભાઈ ? આપણા ધનાભાઈનું કામ જરા જમલી જેવું તો ખરું !

કેશવભાઈ--તો હું ! હારો જહડા જેવો ! કાલ જાંજ ! જાંજનો સુખમઈ જવાનેજ માથા ફાડાવીઆ કરતો છે ! વરી આજે જાંજેજ જવાનું કેતો છે ! એ હહરાનું થામ હું !

માસ્તર—અરે વળી એમ તે કંઈ મુશ્કેલ જવાબ હશે કે ! સમજો ! ધનાભાઈ સમજો ! કાગળ બાગળ લખ્યા પછી જાણે નહિ તો ખાલી ખરાબ થઈ જશે ! ખબર વિના તમે અજાણ્યા ત્યાં ક્યાં અથડાશો ? મોત્રો જોઈ ? તમે મુશ્કેલ જશો ? ને ક્યાં સ્ટેશન ઉતરશો ?

ધનાભાઈ—મુશ્કેલના ટેશન ઉતર ? હાડ એટલું પણ બૂલી જવાનો કે ? હું માછતર તમે પણ એ જવાબી હાથે મારી મછકરી દેશવતા છેઓ !

કેશવભાઈ—તોરડું ? હારા તારા બાપનું ? મુશ્કેલું વરી ટેશનના કાં છે ? હહરા ? તેં તો ચલ્લીરાટનું ટેશન છે ? ચલ્લીરાટનું ? કેમ માછતર છાએય !

માસ્તર—જીહા ! સ્ટેશન તો ઘણું છે. પણ આપણો ગોપાળ બુલેશ્વર લતામાં રહે છે એટલે ચર્નરિડ ઉતરવું ઠીક પડે.

ધનાભાઈ—ઠીક છે ! આપણે પણ તેં ચલ્લીગેટ ઉતરડું ? હું જમળ ! જવાના તો આજે જાંજો !

કેશવભાઈ—ઠો ? માછતર ? આ હારાનું હું કરીએ ? એ હહરો ? માનતો ની...ને મારો જીવ તો ઉચલ પાચલ થઈ જતો છે ? હારો અઝરમ ઉઠ જોવો ? તેં કેથો સ્વડી જતો રેવાનો છે ?

માસ્તર—અરે એમ ગમરાઈ થું જાઓ છો ? એનો પણ સ્તો કાઢીએ ? એમાં થું મોટી વાત છે ?

સ્તો કાઢવાની વાત આવી એટલે તો આપણા ધનાભાઈ ખુશી ખુશાલી સાથે પોત્રો દેશા !

છાખાછ ? છાખાછ ? માછતર છાએખ ? છાખાછ ?

રાધપો છે રંગ ! છુ છમખ ?

હમખઓ ? હમખઓ ? હારા જડહાઓને ? હારા ધર કુકડાઓ ?

મારતર—જુઓ ? સામળો કેશવભાઈ ? એમને આજે સાંજેજ જવું હોય ? તો બધે જવા દ્યો ? તમે ગોપાળને તાર કરી દ્યો—કે તે સવારે ચનીરોડ સ્ટેશને આવી ઉતરી જરી. હવુ ટાઇમ ધણુ છે. જો ફરમાવો તો હું તાર ને માટે ગોડવણુ કું ? આપ એમના બાથા બીજેરની સવડ કરો પછી છે કાંઈ વાધો ?

પ્રિય વાંચક, આવો સદાઈ બરો તોડ સાંભળી દરેક જણુ ખુશી ખુશી થઈ ગયા, કેશવભાઈએ મારતર સાહેબને ઠંકસ આપી ? જમના પટલણુ એવારણુ લઈ કડાકા ફેડયા ? આપણા ધનાભાઈ તો ઠેકઠેા મારી મારતરની છેક નજીક આવી બે હાથે ધખોધખ મારતરના વાંસાપર આશીર્વાદો ધખકાવવા મંડયા.

છાખાછ ? માછતર છાએખ ? છાખાછ.

પ્રકરણ ૩ જુ.

એ હારા શભા ! તૈ' હંભારજે !!

આટલી બધી ઠંકસોના વચ્ચે આપણા મારતર નરભેરામ વારને માટે સવડ કરવા ચાલ્યા ગયા. કેશવભાઈએ બે ચાર દુખળાઓને આ

આણુ, પેલી આણુ ઢોઢાળ્યા. જમના પટલણે રાંધણીમાં ધમાલ મચાવી
ચુકી. ધનાભાઈ પણ ખુશી ખુશી થતા, મલકાતા મુખે, બોંબારાની
સાથે ધુમાડાના ગોટા ઉડાવતા ! ઝોટલા ઉપર આવી પહોંચ્યા ?
સામેથી મોરીયા હળમને આવતો નેમ પોકારી ઉઠ્યા,

એ આવજોલાઈ ! એમ તો આવે મમ્મઈ જઈલું ! હુ ઇમજો !!

મોરીયા—એ છલામ ! પટોલકાકા !

પટોલ—આવ ? પોર્થ બેછીન ? માયું મડાવવું છે ?

મોરીયા—અરે કાકા ? આજતો બુધવાર થીઓ ? તમારો
રેવારે મુકવાનું !

પટોલ—તીમાલું ! હારો નજીતોની ઝોય—કે આ તારો કાકો
આને છાંજો—મમ્મઈ જવાનો છે !

મોરીયા—હા એમ છે ! આને છાંજનું નકરી થીઈ ? યાકો ?
તીઆરે તો આપડો હંગાથ થવાનો.

પટોલ—કેમ પોર્થ તું પણ મમ્મઈ આવતો છેલું ?

મોરીયા—નહરે કાકા ? ઉંતો છુરત જવાનો એમ ?

પટોલ—તેં હંગાથ કાનિ હારા મહેડા ? ઉંતો મમ્મઈ જવાનો
એમ ? હું ઇમજો ?

મોરીયા—હા હા મુમ્મઈ ? પણ તે છુરત વખર કેં રીયા નહો.

પટોલ—એમ છે હાર ? યાકો તેં હાયે જઈલું ! હું ઇમજો ?
આપણો મોરયો પાણી લાવી પેઠી જમાવી બેસી મરો.

મોરીયા—ચાલો પટોલ કાકા બેસી નજો.

પટોલ—બેઠુ તો ખરો પણ અન્યમત ઝોરી બને કે આમ
ઠઠક ઇલ નેવી ! હુ ઇમજો ? બગ્યા મોરીયા હન્યમત ઝોરી
બને કે નહ આમ તરીમ તરાઈ હું ઇમજો.

મોરીયા—અરે તમે બેઠી તો જાઓ પછી જુઓ છપારો.
 બનાભાઈ પલાડી વાળી, પગપર કટકો પાથરી, હાથમાં આરસો
 લઈ મોરીયાની સામે મોઢવાઈ મવા. મોરીયાએ દાઢી ઝાલી સટાસટ
 બોલાવતા સવાલ કર્યો ?

મોરીયા—કાકા ? તીઆરે તમે તો હાર આને જાંબે મુઝાવ
 જવાનાં કેમ !

પટેલ—હા. હા, મમ્મઈ જવાનાં !

મોરીયા—હીક ! પણ તૈં હંભારજો ! એ હાર કે મોતો કે
 આરડોલી નથી. તૈં તો હાર બાઈ માણુદન માણુદન—ને વોહા માણી
 તો ગણુતા ચાલી જાએ એટલી; વરી તમે તૈંના માલ્યા બેઠનેજ
 અલી પડહો ! હારા બરદીયા પણ કંઈ નીહારા ! ને એ કાકા ? હેલા
 ચગર હોંગડાના પાકાની ખુબ હંભાર રાખજો ! નીતો ભુકાજ ઉડી જહો !

પટેલ—હેં અમલા—વરીએ હુ કેનો છે ? ચગર હોંગડાના પાકા ?
 હારા મેતો કેાઈ દાઢે બેવાએ નથી ને હાંબરાએ નથી. છું જમજો ?
 હારાજમ ? તારે મરે આશ ?

મોરીયા—નીકરો છે કાકા ! અમલાજ જરકારે કાપડા છે ?
 તમને હું ખચર છે ? વરી હારાને કેાણુ જણુ હું પાકને દોહાવતા છે
 કે ભેંબું કરતા આશ ! પેલીશા ધુમીવાજ કરે ? આપડને તો બેઠને
 ચકરી આવી જાય ?

પટેલ—હારો બીકણુ ? હકરો એવું એવા તીયારે તો એવા
 અકલક થકને હિમા રીએ ! કે હારી ચકરી હું આવી જાય ? હેનો
 ખીલ ! કંઈ નહ ! હારાની હામેજ થક જાહ ! છું જમજો ? તારક
 જમ ? તારે મરે આશ ?

મોરીયા—અરે ભુકા ઉડી જાય કાકા ! એ બધી તમારી હાથ ની માથે ઝાઝું કરો તો હેલા ટોપીવારા ધપ્પા મારે ચાર-ને પાથડુ બાથડુ ગળડાલી દે ? વરી કાકા ? પાડાનું નામ હાંમયર. નામ ?

પટેલ—નહી માય ? હારાનું વરી નામ પણ પછડુ છે હું—

મોરીયા—એવે ? એવે ! હારા ત્રીને મોટોકાર મેતા છે. હમ-જાકે કાકા.

પટેલ—અરે ગમે તેવો મોટોકાર આવ તો હું થીલું-? હારા જે જેની હતો છવારી હુદ્દા કરા ? હારાના કાન ઝાલતો કને છડી બેહા ? છુ હમજે ? તારાહમ તારે મરે આથ ?

મોરીયા—કાન આવ ત્રીવારે ને-હારો બધેથી મોડોબટ જેવો આવતો છે, છરકાર કંઈ કાચી નથી તો માય એવું કંઈ રાખ્યુ આવ-તો તો બધાજ છડી બેહે પણ-તાં તો બધું જાદુ ક્ષીન છે. નીમરે કાન કે નીમરે હીંમડા ને હારાને પુછડું પણ નમ ? જેઓ એતો તો કાકા ? તો ઉતો હારો પુછડેજ ટીમમ જતે ??

લ્યો આ અજમત બની ગેમ ? તપાછો ! છે આમ જાદુ-ક્ષીન -! લી.....સુ લપાક જેવું.

પટેલે માથે અને દાઢીએ હાથ ફેરવ્યો !

પટેલ—વાહ જાયાહ ! દોહ ખરેખરી બની ગેમ ! આતો હારો મમમનીજ અજમત ! જેતો ખરો પોચો ! આ માલ હું તકતકે ! હારો દાડી તો લપક ! લપક થીયા કરતી છે ! નેએ આ અંધ તો આથ ફેરવીજે ! ધનાભાગએ મોરીયાનો હાથ ઝાલી માથા ઉપર ફેર-વાવ્યો, મારો હા...રો ? ઉંછીઆર ! ઉછતાદ ' કારીગર ઉછતાદ ! છમાંતો જક નીમાય !

આ સાંભળી હનુમનભાઈની ચશ્તી ! મોરીયો કુલાયો ! હાવડો ચહેરો રાખી બોલી ઉઠ્યો !

મોરીયો—અરે કાકા ! ઉઠવાદીની હું વાત કરો છો ! ધનુજ બાગની બીચમાં અચ્છા અચ્છા ડાહ્યકાગેને મૂડી લાખખા ! પણ હહરાનું કીજમતજ કેની હાથ છે. નીતો આ મોરીયાભાઈ બે પદમાં દાદી બોડતે. દેન ! દેટ લ્યો જલમ !

પટેલ—ઝોય મારો જીજરો અનરેજી લલકારતો દેહુંને હું ? અસ્મા પણ તું આવહે કીઆરે ?

મોરીયો—બાપ કે તીઆરે આડં ? પ્રમાવો ઉકમ ?

પટેલ—બરોબર જાહા બારે આવ ! વાદરની વચમાં છુરીનારાણુ થાય તીઆરે છું જમને !

સલામ ભરી મોરીયો રવાના થઈ ગયો આપણા ધનાભાઈ પણ ઉઠી, પાઠળ નાવણી તરફ ચાલતા ચયા. નાહી ધોષ પરવારી રાખણીમાં ધૂસ્યા. પટલણની ધમાલ જોઈ ચીડાય.

પટેલ—આ હું બધી ધમાલ કરી મૂકી છે ? હાહરી વારે હેર કંઈ તાડી હીરી બાડી હીરી આવી ગેઈ હું ! કંઈ પાપક વરી કામડા છે ! ઢેબરાની ચોકને ચોક જોઈ દીધી છે ! એ હાથ બધું છે હું ! છું જમજ.

પટલણ—ઝોય શું ! મોઠણ મારી ! હારા ચગડોર નેવા ? બબર ની ઝોય કે જાંજે મમ્મજ જવું છે ! ભાથા વગર ખાહો હું !

પટેલ—મારે ભાણુ છે ! હાં ! કરો ચોકજ લાવો બાણુ પીહરો ?

પટલણે બાણ પીરસી. તથ્યાર કરી પટેલ પાસે ગોઠવી દીધું. પટેલ ખાત્ર હાથ ધોઈ ઝોઢકાર ખાતા. આગળ પરસાળમાં આવી પહોંચ્યા. એટલે કેશવભાઈ ખુમા ખુમ કરતા ઘરમાં ઘૂસ્યા.

કેશવભાઈ—કેમરે ? અમલા ધનીયા ? આદા પેલીકા ફરીવા કરે તે કંઈ જમ્મો જમ્મો કે હારા બોચડા ?

પટેલ—ઝોમ્મઆ...હું જમ્મ ? હુંમડાં પેરતાબ્બાર ?

કેશવભાઈ—હીક બઉ હાર ? કંઈ બાથુ બાથુ બાઈધું ?

(એટલે જમના પટલણ બોલી ઉઠ્યા).

જમના—મોટાભાઈ ઉં તેજ કરતી છેમ ! જુઓ આ ઢેબરા કમરા છે ! પાપડ હંધાનો ચુરં કરી લાઈખો છે ! મોર પાપડીમા થી પણ ઘણું બધું લાઈખું છે. હોકે મોટાભાઈ ! ઝોહે બીચારા ખાહે ! વરી આચણા પખ્ખ બાંધતી છેમ !

કેશવભાઈ—હીક, હીક, ! વેલાહર તીચાર કરો વેરા થવા આવી છે !

એટલામાં તો આપણા મોરાયાભાઈ એ-યું બોલતા જોડા-ખેરી આવી પહોંચ્યા—મોરીયાનો રોજ જોઈ કેશવભાઈ બોલી ઉઠ્યા.

મ.....વેલ્લે ! મારોજજ... રો ! કંઈ ખુમ રોપમાં રશ્તો દેહુંને હું ? કયે જતો છેહું પોચાં !

મોરીયા—કેજવ કાકા ઉં છુંરવ જનો છેમ ?

કેશવભાઈ—ચાલો તીચારે તો જનર આનાને બે પંછ ઉપર—? જો હાંમર પોચાં આ તારા ધનાકાકા. મુમ્મજ જતા છે ! તીને દાયે રાખજે—તં દુરતથી દેલી ગાડીમાં વારે બેહાડો દેજે તીનો એ હારો તો રામા જયો છે ?

મોરીયો—તેટલા દોઢી તો આપવો હેમ ? બરાબર ચોક્કસ
એકાડી દેવા. ચાલો આવે તાકીદ કરો ? ટેમ થવા આવી છે.

આપણા ધનાભાઈએ કપડાં પહેરવા માંડ્યાં. રેશમી કોરનું ધોતીયું
દોટીની કસોવાલી ખંડી ? ઉપર દોટીનું જ બદલ તે ઉપર નાનકલાકનો
અંગરખો ચઢાવ્યો. પાંચડી હાથમાં લઈ સાફસુફ કરી. માથે ગોડવી
આરસીમાં જોડે આ બાળુ પેલી બાળુ ફેરવી પણ કંઈ મન માન્યું
નહી એટલે ધનાભાઈએ પાંચડીને ધીકકાર આપવા માંડ્યો.

ધનાભાઈ—હારી આજે વરી તને હું વાચું થીયું છે ! હહરી
કીયારની મથાવીઆ કરતી છે ! અમણાહી ઝાલીને અરારીજ લાખા
પાંચડી ખીચારી બહી ગઈ. એકદમ ડપ દબને માથા સાથે
ચોંટી ગઈ. ધનાભાઈ ખુશી ખુશી થતાં હંડી વિભા થયા. બારણા
પાસે આવી જોવો જોડામા પગ ઘાલ્યો કે કેશવભાઈ ખીજાઈ જઈ
જોલી ઉઠ્યા.

કેશવભાઈ—મેર છછરા ગધેડા હારા—બપુચક આવા જોડા
પેરીને તે હાઈ મમ્મમ જવાતું એહો કે હારા કાડી લાખ કાડી લાખ.

ધનાભાઈ—તીઆરે પેરું હું ! છછરો છું પર ! આપીની ગીયો
તે હહરા મોયાને તો પાણીનું ટીપું નીઓય તો વાડવો જોઈએ.
હું છમજ. હારાએ બધો છવાદ બગાડી લાઈયો !

કેશવભાઈ—અરે હું એમ ખી ગયો ! હાઈ ! એમ તે હું કંઈ
છેકજ છતીયાનાજ વરી ગયું છે હું જાનો પોયા પેમલા દોડતો
દાકરા આપડે ઘેર તારી કાકીને કીયે કે હેલો કાકે નવો જોડો તેલ
પાંચ અડારીમાં મુકકો છે તે આપોતો.

પેમસો ઉતાવળો ઉતાવળો ચાલતો થયો, એટલે કેશવભાઈએ ધના-
ભાઈને શીખામણ દેવા માંડી.

જો જો હારા તે હંભારજે ગાડામાં ઉઠતો નમ્મ નીતો કંપતો
કંઈ તણાઈ જહે ! એતો હારી ગાડીનું કામરાત ને દાડો ચાલીયાજ
કરે વળી કાચરો હાંચવજે ?

પેમસો જોડા લમ્મ આવી પહોંચ્યો વહેલા વહેલા કેશવભાઈએ
હાથમાં લમ્મ ધનાભાઈના પગ પાસે ગોઠવી દીધા. ધનાભાઈએ માંહે
પગ વાળ્યો અને મોટું કટાણું કરી પાછો ખેંચી લીધો. કેશવભાઈ
જોણી લહ્યા.

કેમ ! કેમ ! હું થીડું ભાય ?

ધનાભાઈ—હારો જરા નડતો છે છુછમજ

કેશવભાઈ—તીમાં એમ પાચલા જેવો ખી હું ગીયો ' દાખી
દુખીને ઢકેલી ધાલ. એતો ધીરે રેમને બન બેહતું આવી રેહે '.

કેશવભાઈના કહેવા પ્રમાણે ધનાભાઈએ જોર કરી જોડા ચડાવ્યા
સૌ બારણે આવ્યા. પેમલા દુખળાએ સરસામાનનો કોથળો માફામાં
મૂકી દીધો ધનાભાઈ સૌને આવજો હાંચવજો વગેરે શબ્દો કહેતા
માફામાં બીરાજમાન થયા. મોરીયો પણ ગોઠવાઈ ગયો.

એ આવજો ! સૌને બોલાવજો ! કાગર બાગર ! લખજો વીગેરે
અનેક તરાહની કોલાહલ વચ્ચે પેમલા દુખળાએ માફો ચાલતો ક્યો.
ધનન-ધનન ધુધરા ખખડાવતા બળદો ચાલતા થયા એટલે કેશવ-
ભાઈએ મોટેથી ધનાભાઈને બલામણ કરી.

એ હારા રાભા ! તે હંભારજે !!

પ્રકલ્પ ૪ થું.

એ છલામ પટેલકાકા ! આવજો !

પ્રિય વાંચક, એ નવ પેલો નવ દરતાં માફા પાદર બહાર નીકળ્યા ગયો. પેમલા દુબળાએ ગોધાને લલકારી લેવા માંડ્યા. પટેલ અને મોરીયો વાતે વળગ્યા.

પટેલ—પોયાં મોરીયા ! એ હાડ મમ્મમ બડ વખાણાતુ છે તે કેવુંક છે.

મોરીયો—અરે કાકા હું વાત કરું બહુ જાણુ પરમહરને તૈનું છરગછતાનજ છમજો ! બારે મોટુ ભપકા વાઈ ગામ જો જો તો ખન બધુ જોધ જોધને તમને તો હારી બડક પેછી જોછે ! બડક !

પટેલ—જા ! જા ! હારા કંતે કંઈ એવા બાધલો છેમ જોહારીને પેછવા દઈ હારી આવે કે ગાલીને અધારીજ લાંબુ ! છું છમજો !

મોરીયો—એ તો તમ પેંછહો તીઆરેજ બબડ પડહે ! હારું અકરમ અકરમનું શુંગરમ જવાય ! ઉંહારો અકરમને બાયગો ને કે તરી માનુ મમ્મમ પંચજો હત તેરીછી હાર કંઈની હાર !

પટેલ—જેછ જેછ હારા ડોબા ! મમ્મમ ! એતો બહુ મમ્મમજ છે ! છું છમજો !

એમ સદર પદર વાતોના સપાટામાં બારડોલીનું સ્ટેશન આવી પહોંચ્યું. પેમલા દુબળાએ માફા ઉભો રાખ્યો. ધનાભાઈ અને મોરીયો હિતરી પડ્યા. પેમલાએ બળદોને છોડી માફાના પૈડા સાથે બાંધી દઈ

માથે કાથળો ઉપાડી લીધો. ત્રણે જગ્યા સ્ટેશન ઉપર આવ્યા. મોરીયાએ ટીકાટો લીધો. દરવાજો કપાવી અંદર ધુસ્ત્યા-ગાડીને વખત બરાબ ગયો હતો. પેસેન્જરોની ધમાલ વચ્ચે ગોટા ઉડાવતી ગાડી. સુસવાડા બોલાવતી સ્ટેશન ઉપર આવી ઉભી રહી. પેસેન્જરોની ચઢ ઉતર સર થઈ. આપણા મોરીયાએ પણ ધનાભાઈ સાથે કાથળો લઈ એક ખાનામાં ઘૂસી જઈ ખારણું બંધ કર્યું ?

ગરમ ચેવડા ! સુરતની બરફી ! ગુલાબજાંબુ ? સફરપાળે ચાઈ ગરમ ? પાનની પટ્ટી લાલમલાલ ! બ્રાહ્મભણ્ડીયા પાણી તલ્લક ખીંડી !

વીઝેરે અવાજેના પોકાર વચ્ચે ટન ટન. ટન. ટન. ધંટાંતો ધોપકર્ણુ ગોચર થયો. સીટ સીટ સીટીની સાથે ગાડી ચાલતી થઈ ! આપણા ધનાભાઈ સવડ કરી પ્લાટ ફોર્મ ઉપર પાછડી બાજુમાં રાખી બેસી ગયા. ખાસો મજાને ખીંડો વાળી સળમાવી ધુમાડાના ગોટા ઉડાવતા બોલી ઉઠ્યા !

પટેલ-નંદેયું પોચાં ! આપણું છંચા કેવા બનામવા છે. હારની જોમએ ઘોડું કે ની જોમએ ગધેડું ચાવી ચડાવી કે બહુ સુરસર... સપ દેતું ચાઇલું ! છુ છમજે !

મોરીયા-તો હું હાર એ કાકા આપડી ગાલ્લીનું અંજીર કપ ચાવી આપ્યાનું નથી, ઇમાં તો હારા કોલછા ખારીને દોડાવતા છે.

પટેલ-હં એમજ દેહુ મોરીયા આપડી રેકડીને છની હાથે મેલી જાય તો હું વેહ થાય કોણુ છરત જીતે.

મોરીયા-અરે રેકડી બેકડાના બૂકા બિડી જાય. ને બેછનારના ખાર વાગી જાયે કાકા જોજો જડહા જેવા કોઈ દાડો એવું કરતા નીતો પરજો તમ દાદાને પાણી પાવાં પોંછી જહો.

એ પ્રમાણે ઠાઠ ઠીઠમાં ચલચાલુ સ્ટેશન આવી પહોંચ્યું ગાડી
ખીખી પડી એટલે ધનાભાષ બોલી ઉઠ્યા.

પટેલ—કેમ કેમ હારી આ આમ ડચક ડચક ચાલવા માંડી ?
કંઈ ખીલી ખીલી નીકરી ગયું કે હું—જેતો પોર્યા.

મોરીયા—અરે નમરે કાકા ! એતો ચલચાલુનું ટેહીન આપવું !
અંધ પાછી હારી ઉભી રેતી છે તો !

પટેલ—હં તીમાંજ ઉતો હારો જાણું—કે કંઈ આંક માંક
માંકમીયો કે હું છું છમજો

એટલે તો સરસરસરસર.....રેતી ગાડી ચાલતી થય. કેમ કેમ
આ હારી નાહી હેલુ ઝાડ દેખી બડકી કે હું જેતો પોર્યા.

મોરીયા—હારા જમે તો છેક ડેર જેવાજ દેહુ ખેડા તીયા-
રના હારા માંડા જેવાજ થય ગીયા છો. હારે એટલામાંજ આમ
ખાવરા બની ગીયા છો. તો તો મમ્મમમાં તમારા હુ વેહ થહે કાકા
ડાયુ વલ્લુ થેય જવું રેવાનું છે.

પટેલ—અરે હું વલ્લુ થે જાય હારાને એવું જોરયા ખીટી રાખુ
કે બસ દુછમન માફક છું છમજો.

મોરીયા—તે તો તાંજ ખખર પડહે તો—! પાછા આવછો તીયારે
જલામ કરહું

પટેલ—હં ! પોર્યા મોરીયા. આ હંધા હોકો વાતો કરતા છે
કે મમ્મમ—ગામમાં વાડાનું તો નામજ ની મજો, તીઆરે હારા દેર
કંઈ ચરતા ઓહે દેર

મોરીયા—હત તમારીકી.....મુમ્મમના દેર તે વરી માહ ચરતા
ઓહેકે અરે એતો હહરા આમ કેવું કેવું ખાષ !

એમ ગપ્પામાંને ગપ્પામાં ગાડી ઠેઠ સુરત સ્ટેશનની નજીક આવી પહોંચી. મીલોના લુગળાં અને મોઢું ટાવર દેખાવવા માંડ્યું—આગલી વંતી મીલનું લુંગળુ ખતાવી ધનાભાષ બોલ્યા.

પટેલ—અધધધ.....બાપ...એહે...લુ હંચુ ! હંચુ ને ધોર ! ધોર ! હું દેખાતું છે !

મોરીયા—(સફીડોડી) એજ દુરત એટલી પણ ખખર ની દેહું—જાઓ—જાઓ પટેલકાકા તમે તો છેક મદદા જેવા છો !

પટેલ—કેમ હારાં શામટો કે હું હારા ગપ્પો તારો બાપ હહરા અને હું ખખર કે હાર દુરત આવું છે આતો હાર હંચુ હંચુ ને લાંબુ તુરીયા જેવું છે આવું દુરત આતો કંઠની હાર ! ધ-તેતેરીકી છું છમજે એટલે તો ધરરરરર.....કરતી ગાડી સુરત સ્ટેશન ઉપર આવી—ઉમી રહી મળુર ! મળુર ! શેઠ મળુર ! એ હરીલાલ આ બાળુ વીજેરે અનેક તરાહની કોલહલ મચી રહી મોરીયાએ પટેલને કહ્યું ?

મોરીયા—એ કાકા ? દુરત આઠવું !

પટેલ—એમ લે તીયારે આ પાધડી જાલ ! હું ખેજની ઉધણ કરી કાચરો ઉપાડી લેતો છું. જુ છમજે !

મોરીયા—ના. હુકામ મળુર કરી લેહું ! ચાર પછલા ઉરાડી લાખહું !

પટેલ—નહરે બાય અ—હ કેશરભાષએ કખેલું તેમજ કરવાનો

મોરીયા—ઠીક બલે લાવો.

એ પ્રમાણે પાધડી મોરીયાને આપી. માથે કાચરો ઉપાડી—ધના ભાષ ચાલતા થયા. ધીરે ધીરે ધક્કા ખાતું સરધસતાનું દાહરો ઉતરી

દરવાજા ઉપર આવી. પહોંચ્યું—માસ્તરને કસોમાં બાંધેલી ટીકીટ—
જતાવી આપણા ધનાભાઈ બોલ્યા !

એ હસામ. માછતર હાએમ ! અમે તો મમ્મન જતા છીએ !
હું હમન ! આ પોચા પાછે પાવડી છે—તે મારી—છે માથાપરના
કાથરામાં ઢેબરા ! તરેલા પાવડનો ચુરો ! ગોર પાવડી ને બે ચાર
જાતના આથણાં છે ! બોલો છું વીચાર છે ! છોડું ! નાછતો કરવો છે.

માસ્તર એકદમ ચીડાઈ ગયા.

ઓ યુ ઠેમ રાસકલ

કહી એક ધકકો માર્યો 'એટલે ગપ દમ આપણા ધનાભાઈ
દરવાજા ખૂદાર નીકળી ગયા. મોરીયો પણ ટીકીટ આપી પાછળ
સરકી આવ્યો.

ધીરે ધીરે ધનાભાઈને કુવા પાસે લાવી કાથળો ઉતરાવી મોરીયો
બોલી ઉઠ્યો ?

મોરીયો—એ કાકા ! લાંબા લોટો હું પ્રાણી ભરી લાઉં—તમે જરા
નાછતો બાછતો કરી લો પેલી હારી અમણા આવી પોચલે ?

પટેલે મોરીયાના કહેવા મુજબ લોટો કાઢી આપ્યો. મોરીયો લોટો
લઈ—ચાલતો થયો. એટલે ધનાભાઈએ નાસ્તાના બે ભાણા તૈયાર
ક્યાં—મોરીયો ઓવી પહોંચ્યો બનતે જણા નાસ્તો કરવા બેસી ગયા.

આપણા ધનાભાઈએ ઉતાવળને લીધે ઢેબરાને ભાંગ્યા વગરજ
આખુને આખુ કાંસીકુસી મોઢામાં ધકેલી દેવા માંડ્યું મોરીયો પણ
વખાણી વખાણી ગોળ પાવડી. ગપામગ ગટકાવના માંડ્યો. એટલામાં
ટન ટન—ટન—ટન—લટાતો અવાજ સંભળાયો મોરીયો બોલી ઉઠ્યો.

એ કાકા ઉતાવર કરો હેલી આવી પોંચી.

પટેલે એકદમ હાથ ધોષ નાંખ્યા. મોરીયો પટેલની રહેલી ગોરપા પડી ગલોદમાં ઘાલી લેટો લપ યાલતો થયો. ઉપર લુધવાડા બોલાવતી ગાડી આવી ઉભી રહી. મોરીયાને ઝાળપાપડી ચાવતાવાર થઈ એટલે ધનાભાઈનો ગભરાટની સાથે બકમકાટ ચાલુ થયો.

પટેલ-એ હારો ગીઓ કંઈ ? હહરો રવડાવી મારહે કે હુ ? છે હારાનુ અળુ-ઠોકાણું ! ઝો તારું છતીયાનાછ થાયરે મોરીયા આહારા હયાં મહડી ચાઢલા ! હંછેલ્લો જવા તે ખેહાઓ કંઈ ! એથીયું હુ-હહરીનો કેયે માથુ મુડવા ખેછી ગયો કે હુ ?

એટલામાં ટનટન, ટન.ટટન ફરી ઘંટો વાગ્યો. અને સામેની મોરીયો દેખાયો આવી પહોંચ્યો એટલે તુરત ધનાભાઈએ વધાવવા એહારા ગખરડી કાઢ ! ગખરડી ! હારી ચાલી જતી છે ! હાંફેલો હાંફેલો મોરીયા આવી પહોંચ્યો એટલે તુરત ધનાભાઈએ વધાવવાં માંડ્યો.

કંઈ ગેયલો હારા ગદ્દા ! હેલા તારી દાદી કીયારની આવીને ઉભી રહ એ. તે હરમ રાખવાની એહોં કે ! હહરા કેટલા ઘંટા વાઢગા હારા ખેરો હુડા ચાલ ઉતાવરો નીતે રેહ જવાનો-છું છમજો !

મોરીયો-પાછ લેવા ગીએલોરે કાકા ! ઘટો તો હારો પાંચ મીલે લેટનો થીયો ! ચાલો ચાલો, જલદી કરો તમેને ખેહાડી હઉં.

ઉતાવળા ઉતાવળા બંનેજણા દરવાજા નજીક આવી પહોંચ્યા- ટીકીટ બતાવી બંને પગથીએ દાદર મહડી ઉપર આ.યા. એક ઉઘાડા બારણાવાળા ખાનામાં ધનાભાઈને ખેસાડી મોરીએ બારણું બંધ કયું સીટ સીટ, સીટીની સાથે એન્જનનો વીશલ થયો અને ગાડી ચાલતી થઈ-મોરીયાએ પટેલને સલામ બરી.

એ સલામ પટેલ કાકા આવજો !

પ્રકરણ ૫ મું.

હત તારા પરમેહરની ! કંઈની હારો.

પ્રિય વાંચક, પવનવેગે ગાડી સુરતનું સ્ટેશન છોડી પસાર થઈ ગઈ. મોરીયો ટગર, ટગર જેતો વીંધે મોઢે પાછો ફર્યો. આપણા ધનાભાઈ મુંબઈ તરફ ચાલવા માંડ્યા.

ધનાભાઈના કર્પાટમેન્ટમાં તેઓ સાથે ફક્ત ત્રણજ પેસેનજરો હતા. જેમાં એક ચરોતર જીલ્લાના પાટીદાર ગ્રહસ્થ મોહનલાલ અને બીજા તેઓના મિત્ર જૂલાભાઈ હતા. જુલાભાઈ પણ પાટીદાર ગાતીના એક એન્જ્યુકેટેડ-જીવાન હતા. આ બંને પાટીદાર ગ્રહસ્થો સાતિ. અભિમાન સારૂ ધરાવતા-ભાઈઓની જીંદગી સુધારવા તેઓએ એક પાટીદાર સુધારક સમાજ સ્થાપી હતી. જેમાં પ્રમુખસ્થાન અને સેક્રેટરીનો હોદ્દો આપણા મોહનલાલ ભોગવતા.

આ બાળુ ધનાભાઈ તો ખેડા ત્યારના કૌથળો ખોળામાં રાખી -એકાદસે બત્તીની સામે ટગર ટગર જોઈ રહ્યા છે.

આ નવા મેકરના માથુસને જોઈ આપણા મોહનલાલ અને જુલાભાઈ વીચારમાં પડી ગયા. ઝટ ફેંસલો લાવવા મોહનલાલે ધનાભાઈને પ્રશ્ન કર્યો ?

મોહનલાલ—ભાઈ આપનું નામ શું ક્યાં પધારો છો.

ધનાભાઈ—મારું નામ ધનો અને મમ્મઈ જતા છીએ બાપ

મોહનલાલ—હીક બસે ક્યાં ઉતરવાના છો ?

ધનાભાઈ—એ હાર તૈજ તો હેલુ હુ કેવાતું છે ચહી ગેટ. ચલ્લીગેટ.

મોહનલાલ અને ભુલાભાઈ હસી પડ્યા વધારે જાણવાની જણા-
સાથી મોહનલાલ ફરી ધનાભાઈને સવાલ કર્યો.

મોહનલાલ—હીક ત્યારે તો આપણો સંગાથ છે. વાર મુજબ
શા મારે વધારા છે ક્યાંના રહીશ છે જાતે કેવા છે.

ધનાભાઈ—ઓ બાપરે હાર આટલુ બધું લાંબુ લપછીદર જેવું
પુછે તે ઉ હારો ગામડીયો હી રીતે જવાબ આલુ તમે તો માછતર
છેઓ ને ઉતો હારો ગામડીયો છેમ છુ ઇમજી ને એક એક પુછો
તો વોરે ખુલાછો કરું.

મોહનલાલ—હીક બલે બલે બાઈ ગભરાશો નાહ લ્યો એક
એક પુછુ આપ ક્યાંના રહીશ છે.

ધનાભાઈ—હુરતની પાછે ખારડોલી કજમાના મોતા મામમાં
રેતા છીએ છુ ઇમજી ?

મોહનલાલ—શી ન્યાત છે ?

ધનાભાઈ—કણખી ? હેલા પટલીયા કેવાતા છેને તે છું ઇમજી ?
કણખી શબ્દ સાંભળ્યો એટલે આપણા મોહનલાલ તો છડકજ
થઈ ગયા. હસવાનું કોણ જાણે ક્યાં ખસી ગયુ અને હાય અને
હુરના સુસસકાર નીકળી ગયા.

આંખ મજાતો તાકડો કાંઈ આપણા ભુલાભાઈ ચુકે એવા
નહોતા. તરતજ જીવાને ટચકો કર્યો.

ભુલાભાઈ—લ્યો ભાઈ એ તો તમારા જાતિ જન્મુજ છે. કરો
ભાઈ સાથે સમાગમ કે ઉપડે આંખ સુરત અને સુરત જીજ્ઞાના પાટીદાર

અનુઓના કારભાર કેમ ચાલી રહ્યા છે ? કેમ મારા મોહનભાઈ મૈન્ય ધારણ કર્યું. બોલો તો ખરા મારા પાટીદાર સુધારક સમાજના સેક્રટરી સાહેબ, કેમ આમ સુદ ખાઈ ગયાં, પુછો તો ખરા ભાઈને કે તેઓ 'લેડવા' પાટીદાર છે કે 'કડવા' ?

મોહનલાલ—ઠીક ભાઈ ઠીક કરો મસ્કરી તમારો વખત છે વાર ધનાભાઈ આપ લેડવા પાટીદાર છો કે કડવા ?

ધનાભાઈ—કાણુ હારો કડતો છે એ કડવાનું તમારે તૈં ? છુ છમળ અમે તો છારા માણુહ છીએ ખખરની ઓય—અમારી તો મો.....ડી નીચાત છે ને એવુ હાર કે બહુ આમ બારમાપર બારમા હડે-લાડુ હેલા જોર જોર ? ને મહરા ગમરા આવતા છે તે ? હારા લાડવા ? છુ છમળ ને વરી હુરતના છપાટા ની હાંમરા ઓય ? તાતો એવું હાર આમ-બહુ દોળો મરી ગીયો કે ધારી દુપ્પાક ? દોછી મરી મહ કે મગજ દુપ્પાક ? છું છમળ ? ને વરી એવુ હાર કે વહ પછંદ ની પડી કે હેલા કામરીયાપર હમ કરી દેવાની કે ખલાહ. છુદાછેડા છું છમળ ? છે તમારે તૈં એવું ? ઘંટા ઓય તીયારે ?

આ મોહું લાંબુ ને લાંબુ લેકચર સાંભળી મોહનલાલ અને જુલા ભાઈ ખુબ હસ્યા. હસ્તા હસ્તાજ મોહનલાલ બોલ્યા.

મોહનલાલ—જુલાભાઈ ? આ ગમાર કહે છે શું ?

જુલાભાઈ—સત્ય કહે છે ભાઈ. અક્ષરે અક્ષર સાચો કહે છે મરણની મુત્યારકળાદીની મો.....ડી ન્યાત જમાડે તેનું નામ બડેખાં ? વળી એ ચાર બેરી બદલે ત્યારે તો સુરતના પાટીદાર અહરથની ગણત્રીમાં આવે ? ભાઈ સુરતની સુરત પરપાઓનું પીજણુ તો બહુ લાંબુ છે વળી આગળ કેમ વખત નવરાસમાં વાત.

મોહનલાલ—વાર ઠીક ભલે! ભુલ્યાંભાઈ ? મારા ધારવા પ્રમાણે સુરતના લેઉવા પાટીદાર કરતાં અમદાવાદી કડવા પાટીદાર કાંઈ સુધરેલા ખરા ?

ભુલાભાઈ—તો ! વાહ વાંધો શું ખિયારા લેઉવા પાટીદાર જાંધુ-ઝોઝે મરણની ભોજન કીયાનો પ્રચાર જાંધુ કર્યો ત્યારે આપણા સુધરેલા ભાઈઓએ દશના લાડવા અને અગીયારમાના દુધપાક પુરી ઉડાવવા શરૂ કર્યા, કહો કેવા બહાદુર બંકા.

મોહનલાલ—શું કહ્યું ભાઈ. દશા અને અગીયારમા તેવળી શું ?

ભુલાભાઈ—એ બધીએ હું તમને આગળ મુંબઈમાં કેાઈ દીવસ ફરસદે વાત કરીશ. હાલ તો આ ખિયારા ગામડીયા ગમારનો કોથળો ઉતારાવો નહિ તો મુંબઈ પહોંચતા અડધો યજ્ઞ જશે.

મોહનલાલ—ભલે ભાઈ જેરી આપની મરજી ! ધનાભાઈ આ કોથળો ખોળામાથી નીચે સુકી દ્યોને. ખાલી શા માટે ભાર ઉપાડી રહ્યા છે.

ધનાભાઈ—હું કેતા છેઓ ? કોથરો નીચે સુકું ? હાહરાઓને ખજર ની ઝોય કે અંદર જોખમ ભરેલું છે.

મોહનલાલ—એમ ખીલ્લો શું જાઓ છો જોખમ હોય તે કાઢી ઝોસીકે સુકા. પણ ખીજી સામાન તો નીચે રાખી દ્યો. બલા માણસ તમને બેસવું મુમમ પડે.

ધનાભાઈ—અ—હ—નીરે ભાઈ હારે બધુંજ જોખમ ? કાડુ હું ને રેવા હું દઉ.

મોહનલાલ—વાર એટલું બધું ને શું જોખમ આખો કોથળો ભરી ઉપાડી લાવ્યા છો ?

ધનાભાઈ—હું કેમ હાઈ ? જુઓ ગણો દેખરા છે ? તરેલા પાપડનો ચુરો છે ? ગોરપાપડી છે ? વરી બેચાર જતના આંચણા છે છુ છમળ ?

મોહનલાલ—જુ સમજ મહેરમાની કરી રાખી દેવો કાચળો નીચે મુઠી દેવો તમારા એ સામાનનું જોખમ મારે માથે. તમને તમારો કાચળો ચર્નિરોડના સ્ટેશને સહી સલામત સોંપવો પછી છે કંઈ વાંધો દેવો આ વચન.

મોહનલાલે ધનાપટેલને વચન આપ્યું એટલે કાચળો નીચે મુઠી પટેલ ખતી સામે આંગળી કરી બોલી ઉઠ્યા—

એ ભાવ જો હે.....લુ લપક લપક થીલા કરતુ છે તે હુ છે ? હાઈ કીચારતુ હ બેટો તીચારતુ લપકીયાંજ કરતુ છે ? બહીબહી જતના જનવર જોયા પણ આવું તો હાઈ દીઠેલુજ નમ્ર ? છુ છમળ ? હારી વીલાતી ચક્લી છે કે હું ?

મોહનલાલ અને જુલાભાઈ ખડખડ હસી પડ્યા.

વાહ ખુબ કરી ધનાભાઈ આખર કરી ખતમ કરી નાંખી તમારા જોવો પેસેન્જર અમને અમારી જીંદગીમાં મલ્યો નથી. હસાવી હસાવી અમારો જીવ લેવા ધાર્યું છે કે શું છે ? બહા માણસ એતો ખતી છે ખતી દીવો.

પટેલ—ઓયની ? હુમો કંઈ નીકરતો, માજલેલના ખડીયામાંથી તો હુમો નીકરે હુમો ? છુ છમળ ? આતો હાઈ તમે મને ફગાવતા છેઓ.

મોહનલાલ—તે આતે શુ કંઈ ગ્યાસલેટનો ખડીયો છે. જે હુમાડો નીકળે. આતો ઇલેક્ટ્રીક ! ઇલેક્ટ્રીક.

પટેલ—ઓય તારો માની એકે અસતરી ફાફુ ? હારી આવી ? વાહરે ભાઈ વાહ ? હાહરી ગાડીવારી છરકાર તેતો કંઈ કંઈ ખનાવી લાઇયું દેયું ? છું છમળ.

એટલામાં વાયુવેગે વહન કરતી પેસેનલર ટ્રેન દમણ સ્ટેશન ઉપર આવી ઉભી રહી. ધનાભાઈ ગભરાઈ બોલી ઉઠ્યા હાર આપવું કે હું ? મોહનલાલ-નહિ ભાઈ આતો દમણ છે મુંબઈ તો સવારમાં આવશે હવે સુખેથી મુઠ જાઓ જુવો વખત થયો થઈ ગયો છે એમ કહી આપણા મોહનલાલ અને ભુલાભાઈ પોતાના બીસ્તરા ઉપર સુઈ ગયા.

ધનાભાઈ પણ એક બાજુ સુતા સુતા વિચાર કરવા લાગ્યા. હવારમાં હાર મગમગ આવહે આપડે તો ત્યાં રોડ બંધન ઉતરહું ? ચાલહું પણ હુરતી ! એકજ દાડામાં આખા જીંમમને હારાને ઉંધું વારવું છે ! હારી હવાર કેમની પડતી ! હારો પરમેહર પણ ઉધો દેહું-વેલો હવાર પાડતોની ? જો હારી અજી પડી નહ—

હત તારા પરમેહરની ! કંઈની હારો એમ ક્યારો કરતા આપણા ધનાભાઈ નિંદ્રાદેવીને આધીન થયા થો સાહેબજી હવે તો મળજો ધનાભાઈને મુંબઈમાં.

દેશી મીન પ્રેસ લીમિટેડ-સુરત.

ભાગ ૨ થી ૪

તૈયાર મળશે.

તૈયાર છે ?

તૈયાર છે ?

હાસ્યરસનો હોઝ.
અકકલનો ઓથમીર

યાને

ગામડીઓ ગમાર.

લાગ ૨-૩-૪

મુલ્ય માત્ર છ આના.

અકલના ઓથમીરનો ભાઈ

છપાય છે ? “ ઓઘો. ” છપાય છે ?

પેટ પકડીને હસાવનારી આ વાર્તા એકવાર જરૂર વાંચશો.
જો જો સમાલજો. તમારા મનને ગાંડુ બેલું બનાવી દેશે.
આ તમારા મુખાનો ભાઈ

છપાય છે ? “ ઊંઘો. ” છપાય છે ?

બસ નામ પ્રમાણેજ કરી બતાવશે. વાંચક તમારું દીલ ખુલ
અતિ લોકપ્રિય “ગુજરાતી” ગાયનમાળા.”

લાગ ૧ થી ૫ દરેકના છ આના.

પાંચ હાગ સાથે ખરીદનારને રૂપીઆ સવા વી. પી.
પાછોજ જુદું.

લખો.

“ગુજરાતી” સાહિત્ય મંદિર”

સલાબતપુરા-મુરત.

